

1.

Jednog avgustovskog dana nestao je jedan čovek. O raspustu je pošao vozom na more, do mesta udaljenog svega pola dana vožnje; i tu mu se jednostavno izgubio svaki trag. Policijsko traganje, oglašavanje u novinama – sve je bilo uzaludno.

Svakako, nije neobično da čovek nestane. Čak se, prema statističkim podacima, svake godine prijavi nestanak nekoliko stotina osoba. Ali procenat nađenih neočekivano je mali. Posle ubistava i udesa uvek ostane bar neki vidljivi trag, pa i u kidnapovanju su jasni motivi otmičara. Međutim, ako slučaj ne pripada nijednoj od ovih kategorija, onda je vrlo teško objasniti i rasvetliti šta se desilo sa nestalom osobom i gde su joj se tragovi zameli. Ako bismo takve nestanke nazvali običnim bekstvom, onda bi, verovatno, mnogi od njih bili proglašeni za bekstvo.

Ni nestanak ovoga čoveka nije bio izuzetan po tome što nisu postojali nikakvi pouzdani tragovi. Poznat je bio samo pravac u kom je čovek otputovao, ali odande nije bilo izveštaja da je nađen nečiji leš. Ako se uzme u obzir priroda njegovog posla, nije se moglo zamisliti da bi ga neko kidnapovao zbog poslovnih tajni. S druge strane, ni njegove reči ni postupci u to vreme nisu ni najmanje nagoveštavali da se spremao da pobjegne.

Prirodno, mnogi su u početku mislili da je u pitanju neka tajna ljubavna afera. Ali kada su islednici i njegove kolege čuli od žene sa kojom je nestali čovek živeo da je

cilj njegovog putovanja bio sakupljanje insekata, osetili su se nekako razočarani.

Jer, odista, jedna boca za insekte i mreža za hvatanje insekata teško bi se mogle smatrati nagoveštajem tajnog bekstva ljubavnika. Štaviše, jedan službenik na stanici u S. sećao se da je s voza sišao čovek koji je na prvi pogled ličio na planinara: u kaiševima prebačenim preko rame na nosio je bocu za vodu i neku drvenu kutiju koja se železničaru učinila kao kutija za slikarski pribor. Prema izjavi tog svedoka, utvrđeno je da nepoznati nije imao saputnika, već je išao potpuno sam, tako da su, u nedostatku ubedljivih dokaza, i nagađanja o mogućem bekstvu sa ljubavnicom otpala kao sasvim neosnovana.

Pojavila se i teorija da je čovek, umoran od života, izvršio samoubistvo. Nju je smislio jedan od kolega nestalog, koji se kao amater strastveno bavio psihoanalizom. Taj je tvrdio da je već sama činjenica što se on, čovek u zrelim godinama, još oduševljava tako beskorisnom zabavom kao što je sakupljanje insekata, dovoljan dokaz o njegovoj psihičkoj neuravnoteženosti. Tumačio je da, čak i u dece, neobična sklonost ka sakupljanju insekata uglavnom potiče od Edipovog kompleksa. Dete, navodno, uživa da probada čiodama mrtva tela insekata jer se ne plaši da će mu oni pobeći, zadovoljavajući, na taj način, neke svoje neispunjene želje. Kako se čovek nije oslobodio te navike ni u zrelim godinama, sasvim je sigurno da se njegovo bolesno stanje još i pogoršalo. Stoga nije slučajno što entomolozi često žude za posedovanjem stvari, i što među njima ima preterano povučenih osoba, kleptomana i homoseksualaca. Ljude takve naravi samo korak deli od samoubistva iz dosade. U stvari, među entomolozima koji pate od manije sakupljanja insekata ima i takvih koje više privlači zeleni kalijev cijanid u bocama za umrtvljene insekte negoli samo sabiranje insekata, i oni nikako ne mogu da se izleče od te

bolesti... Kad se malo bolje razmisli, nije li već i to što se ovaj čovek nikada nije poveravao, kad je u pitanju bio njegov hobi, dokaz da je i sam bio svestan da se u njemu krije nešto mračno.

S obzirom na to da leš ipak nije pronađen, sve ove razrađene pretpostavke bile su beskorisne.

I tako je prošlo sedam godina a da niko nije doznao pravu istinu, te je, u skladu sa članom 30. državnog ustava, čovek najzad proglašen mrtvim.

2.

Jednog avgustovskog popodneva, na peron stanice u S. sišao je s voza čovek sa sivim, šiljastim šeširom, pantalonama uvučenim u čarape, i s velikom drvenom kutijom i bocom za vodu u izukrštanim kaiševima prebačenim preko ramena; izgledalo je kao da je upravo krenuo na planinarenje.

Međutim, u najbližoj okolini nije bilo planina pogodnih za planinarenje. Zato ga je čak i redar, koji mu je na izlazu s perona uzeo kartu, začuđeno pogledao. Ne pokazujući nikakvo kolebanje, čovek je ušao u autobus koji je stajao ispred železničke stanice, i seo na zadnje sedište. Linija tog autobusa vodila je u pravcu suprotnom od planina.

Čovek je ostao u autobusu sve do krajnje stanice. Kada je sišao, pred njim se ukazao veoma talasast predeo, pun ispupčenja i udubljenja. Zemljište u dolinama bilo je podeljeno na trakasta pirinčana polja, a tačkasto rasuta među njima, poput ostrvaca, štrčala su polja zasađena japanskim jabukama. Čovek se uputio tim predelom i, pošavši pored sela, nastavio da pešači prema morskoj obali; tlo je postepeno postajalo beličasto i suvo.

Posle izvesnog vremena više se nisu mogle videti kuće, već samo stabla retkih borova. Neprimetno, tlo je prešlo u fini, sitan pesak koji mu se lepio za stopala. Ovde-onda, štrkljaste i suve vlati trave bacale su senke u peščane rupe. Kao nekom greškom, mestimično bi se pojavio i pokoji bedni delić tla, u veličini slamne hasure, zasađen plavim patlidžanom, ali od ljudskih prilika nije bilo ni traga. More, kome se bio uputio, najzad mu je ležalo nadomak ruke.

Tada je čovek prvi put zastao. Obrisao je znoj sa lica rukavom svoje jakne, i zagledao se u okolinu. Pažljivo je otvorio drvenu kutiju i iz gornje pregrade izvadio nekoliko delova štapa za hvatanje insekata, koji su bili vezani ujedno. Sastavio ih je u poduže držalje i na jedan kraj privezao mrežu. Ponovo je krenuo, lupkajući palicom po busenju trave. Miris mora je lebdeo nad peskom.

Još dugo se more uopšte nije moglo videti. Možda zbog zatvorenog vidika usled neravnog terena. Jednoliki predeo pružao se u nedogled. A onda, iznenada se otvori vidik i ukaza jedno seoce. Bio je to običan, prilično siromašan zaselak, s panoramom krovova pokrivenih klisom i pritisnutih kamenčićima, koji su ležali zgomilani oko visokog tornja za osmatranje požara. Neke kuće su bile prekrivene crnim crepom, a bilo je i krovova od crveno obojenog cinka. Zgrada sa cinkanim krovom na jedinoj raskrsnici u zaselku izgleda da je bila sedište rbarske zadruge.

Iza seoceta bilo je, verovatno, još peščanih dina, i more, prema kome se čovek beše uputio. Ipak, selo se prostiralo u neočekivanim razmerama. Ponegde su se mogle videti male parcele obrađenog zemljišta, ali, uglavnom, bio je to krajolik belog i suvog peska. Nailazilo se i na pokoje polje kikirikija i krompira, a vonj domaćih životinja mešao se sa mirisom mora. Duž puta od peska i gline, stvrdnutog poput cementa, nizale su se bele gomilice izlomljenih školjki.

Kada je čovek naišao ulicom, deca su se igrala na praznom prostoru ispred ribarske zadruge, starci su sedeli na naherenim verandama krpeći svoje mreže, a žene proređene kose bile su se okupile ispred jedine seoske bakalnice; svi su za trenutak zastali u pokretu i prekinuli razgovor da sa čuđenjem bace podsmešljiv pogled na tog neznanca. Međutim, čovek se nije na njih ni osvrnuo. Zanimali su ga jedino insekti i pesak.

Nije bila čudnovata samo razvučenost sela. I put se, začudo, postepeno peo. Pošto je vodio ka moru, prirodnije bi bilo da se spuštao. Da nije slučajno pogrešno protumačio kartu? Pokušao je da se obavesti, obrativši se jednoj seljančici koja je upravo naišla putem. Ali ona je samo spustila pogled i hitro ga mimoišla, praveći se da ga nije čula. Nije mogao ništa učiniti, te je odlučio da ipak uporno ide dalje. Jer, boja peska, ribarske mreže, gomilice školjki i drugi znaci ukazivali su da je more, svakako, blizu. I odista, još nije bilo nikakvih znakova koji bi upozoravali da ga očekuje neka opasnost.

Put je sve više prelazio u okomitu uzbrdicu, a predeo u pravu peščaru.

Ali, začudo, zemljište na kojem su bile izgrađene kuće uopšte se nije uzdizalo. Samo se put peo, dok je seoce ostalo na istom nivou. Međutim, ne samo put nego se i prostor između kuća isto tako dizao. Stoga kao da je celo selo ležalo na padini brda, dok su samo kuće ostale na prvobitnom ravnom tlu. Što je dalje išao, ovaj utisak je bio sve upečatljiviji, dok mu se na kraju nije učinilo da su sve kuće podignute u rupama iskopanim u pesku. Malo dalje, padine dina već su nadvisivale krovove kuća. Niz koliba je tonuo sve dublje i dublje u peščane jame.

Padina je odjednom prešla u okomitu strminu. Koliko se odoka moglo oceniti, razmak do krovova sada je iznosio dvadesetak metara.

– Kako, za ime boga, oni tu žive? – razmišljao je zapanjen, zureći dole, u dno jedne duboke jame.

I dok ju je pažljivo obilazio idući ivicom udubljenja, iznenada ga udari tako snažan nalet vetra da mu zastade dah. Odjednom mu pred očima puče otvoreni prostor, i ukaza se prljavo more kako penušavim talasima zapljuskuje obalu koja se pružala nadomak ruke. Stojao je na vrhu pešćanih dina prema kome se bio uputio.

Strana pešćanih dina koja je okrenuta moru i izložena naletima sezonskih vetrova strmo se uzdizala poput krševitih stena, mestimično obrasla žbunjem i drvećem proređenog lišća, u trakastim grupicama, koji kao da su odabirali blaže delove padina.

Pogledavši preko ramena na zaselak, čovek je zapazio da se velike rupe, koje su postajale sve dublje kako se išlo ka vrhu pešćanog grebena, protežu u nekoliko nizova prema centru sela, i to ga podseti na presek pčelinje košnice. Ili, bolje reći, pešćane dine su se širile, preplivivši selo. Kako god da se gleda, predeo je delovao stravično, i čovek se nije mogao osećati spokojnim.

Međutim, njemu je bilo dovoljno i to što je najzad stigao do pešćanih dina, svoga željenog cilja. Popio je gutljaj vode iz boce, udahnuo punim grudima sveži vetar, ali mu vazduh, koji je izgledao tako prozračan i čist, zapara grlo.

.....

Cilj mu je bio da sakuplja insekte koji žive u tom peskovitom predelu.

Naravno, insekti u pešćanim dinama su mali i prijatnih, nežnih boja. Ali, kako je bio strastveni sakupljač, njegovu pažnju nisu privlačili insekti kao što su leptiri ili vilinski konjici. Za strastvene kolekcionare nije zanimljivo da svoje kutije uzoraka ukrašavaju običnim insektima dreććih boja. Niti oni pate od naučnog razvrstavanja insekata, niti tragaju za njima kao sirovinom za kineske lekove. U sakupljanju insekata takvi ento-

molozi nalaze mnogo jednostavnije i neposrednije zadovoljstvo – uživaju u otkrivanju novih vrsta. Kada u tome uspeju, onda se u ilustrovanim enciklopedijama, pored dugog naučnog naziva napisanog na latinskom jeziku, masnim slovima, upisuje i ime pronalazača nove vrste, i tu, verovatno, za sva vremena i ostaje. Tako se nagrađuju njihovi napori, pošto ljudi dugo pamte njihova imena, povezujući ih sa oblikom nove vrste insekta.

Razume se, manji, neupadljivi insekti, sa mnogobrojnim podvrstama, pružaju veću šansu za pronalazak. Već dugo je ovog entomologa zaokupljala duplokrična muva, a naročito obična kućna muva, koje se ljudi toliko gade. Doista, postoji nečuveno obilje muvljih vrsta. Ali pošto svi entomolozi, čini se, razmišljaju na isti način, u Japanu su prosledili istraživanje sve do osme, retke kategorije, iscrpevši tu oblast istraživanja gotovo u potpunosti. Po svemu sudeći, moglo bi se reći da muva ima u tolikom izobilju zato što je njihova životna sredina u neposrednoj blizini ljudske.

Zbog toga bi bilo bolje da je najpre počeo da istražuje svoju okolinu. Zar već i činjenica što postoji mnogo vrsta muva ne ukazuje, sama po sebi, na to da su muve izuzetno prilagodljive? Na to otkriće poskoči od uzbuđenja. Moja koncepcija nije baš mačji kašalj, razmišljao je. A njihova velika prilagodljivost, verovatno, objašnjava zašto se muve s lakoćom održavaju čak i u nepovoljnim sredinama, u kojima ostali insekti ne bi mogli da prežive; u pustinjama, na primer, gde sva ostala živa bića izumiru...

Otada je počeo da se zanima za peskovite predele. I uskoro je ta preokupacija urodila plodom. Jednoga dana, u suvom rečnom koritu nedaleko od svoje kuće, ugledao je nekog sićušnog insekta svetložučkaste boje, koji je podsećao na dvokrilnog baštenskog kukca (*Cicindela japonica*, *Motschulsky*). Poznata je činjenica, naravno,

da se baštenski kukac javlja u mnogim varijacijama boja i oblika. Ali, s druge strane, sasvim drukčije stoji stvar u pogledu oblika njegovih prednjih nogu, koje se veoma retko razlikuju, a koje su, ujedno, presudni činilac u klasificiranju kukaca u podvrste. A upravo je drugi zglavak prednjih nogu kukca koji mu je privukao pažnju imao zaista upadljive odlike.

Prednje noge porodice kukaca uglavnom su crne, tanane, i veoma pokretljive. Međutim, prednje noge ovoga izgledale su kao da su pokrivena debelom opnom; bile su oble, podeblje i žučkaste. Možda su bile umrljane cvetnim prahom. Moglo bi se, čak, sa sigurnošću pretpostaviti da su imale neke izrasline – na primer, dlačice – da bi se na njima zadržala pelud. Ukoliko njegova zapažanja nisu bila pogrešna, ovo bi, svakako, trebalo da bude veliko otkriće.

Ali, na nesreću, pustio je da mu kukac pobegne. Nešto od prevelikog uzbuđenja, a i zato što kukac leti na veoma nezgodan i zbunjujući način. Odleteo mu je, a onda se okrenuo i zastao, kao da ga čeka. Samo što ne kaže: „Čik me uhvati!“ Kada mu je čovek oprezno prišao, opet je odleteo, okrenuo se i čekao. Na kraju tog nemilosrdnog začikivanja uvukao se u splet trave i tamo se izgubio.

Tako je čovek ostao sasvim omađijan tim kukcem sa žučkastim prednjim nogama.

Kada je pažljivije osmotrio peskovito zemljište, učinilo mu se da njegovo ubeđenje nije pogrešno. Činjenica je da je porodica kukaca i reprezentativna vrsta pustinjačkih insekata. Prema jednoj teoriji, njihov čudnovati način letenja mogao bi se protumačiti kao klopka za izmamljivanje životinja iz njihovih skloništa. Kukci izmame svoje žrtve, miševе i guštere, i čekaju da ovi, u želji da ih uhvate, zalutaju duboko u pustinju, iznemognu od umora i gladi i uginu, i da lešine tih životinja postanu njihova hrana. Za njih postoje veoma prefinjeni

japanski nazivi, kao „pismonoše“, i dok na prvi pogled odaju utisak dražesnih stvorova elegantna i privlačna oblika, oni su, u stvari, svirepe životinje jakih vilica, do te mere krvoločne da ne prezaju ni od međusobnog proždiranja. No ostavljajući po strani autentičnost ove teorije, neosporno je, ipak, da je čovek bio prosto zaslepljen čudesnim pokretima nogu baštenskog kukca.

Stoga je i njegovo interesovanje za pesak, taj neophodni uslov za opstanak baštenskih kukaca, neizbežno raslo i protiv njegove volje Počeo je da čita sve što bi mu došlo do ruku u vezi sa peskom. I što je više istraživao, uviđao je da je i pesak veoma zanimljiv predmet. Na primer, kada je pogledao u enciklopediju, pod odrednicom *pesak* našao je sledeće:

„*PESAK* – skup kamenih čestica. Ponekad sadrži magnetni železar, čestice rude kalaja, a ređe i zlatnu prašinu. Prečnik: 2 do 1/16 mm.“

Zaista, veoma jasna definicija. Ukratko, dakle, pesak nastaje od usitnjenog kamena, i on je nešto između kamenčića i gline. Ali reći jednostavno da je pesak međusupstanca još nije dovoljno objašnjenje.

Kako to da se iz zemlje, složene smeše tri sastojka – kamenja, peska i gline – izdvojio samo pesak, od koga su nastale izolovane pustinje i peskovita zemljišta? Ukoliko bi to bila jednostavna međusupstanca, erozivno dejstvo vetra i vode moralo bi, neizostavno, da stvara bezbroj međuoblika u spektru od slojeva kamena do pojaseva gline, koji se međusobno mešaju. Međutim, postoje, u stvari, samo tri oblika koji se mogu jasno razlikovati: kamen, pesak i glina. Štaviše, pesak je *pesak*, ma gde se nalazio. Čudnovato je to da nema gotovo nikakve razlike u veličini zrnaca peska, bio on sa japanske plaže Enošima ili iz pustinje Gobi. Veličina zrnaca peska javlja se u neznatnim varijacijama, uglavnom približno Gausovoj krivoljii distribucije, sa prosekom od 1/8 mm.

U knjizi jednog komentatora dato je veoma jednostavno objašnjenje o raspadanju zemlje usled erozivnog dejstva vetra i vode: naime, lakše čestice bivaju neprestano oduvavane na velike daljine. Ali time nije razjašnjen naročiti značaj prosečnog prečnika zrnaca peska od 1/8 mm. Nasuprot ovoj verziji, u jednoj drugoj knjizi iz geologije dato je sledeće objašnjenje:

„Vodena struja, kao i vazdušne struje, prouzrokuje razna strujna komešanja. Najmanja talasna dužina tih strujnih komešanja otprilike je ravna prečniku zrnca pustinjskog peska. Usled ove osobenosti, samo pesak se izdvaja iz zemlje, pošto ga struja isisava pod pravim uglom u odnosu na svoj tok. Ukoliko je kohezivnost zemlje slaba, pesak usisavaju i podižu u vazduh čak i laki povetarci, koji, naravno, ne mogu da pokrenu kamenje ni glinu, dok pesak ponovo pada na tlo, pa biva pomeran i taloži se niz vetar. Osobenosti peska su, dakle, problemi koji, čini se, spadaju u oblast aerodinamike.”

Tako bismo prethodnoj definiciji mogli dodati sledeće: „... čestice izmrvljenog kamena takve veličine da mogu biti najlakše pomerane i prenošene tečnošću.”

Pošto vetrovi i vodeni tokovi struje zemljom, formiranje peskovitog tla je, možda, neizbežno. Dokle god vetrovi budu duvali, reke tekle, i mora se talasala, zrno po zrno peska rađaće se iz zemlje, i poput živog bića uvlaćice se u svaki kutak ne birajući mesto. Pesak nikada ne miruje. Polako, ali sigurno, on osvaja razne predele i uništava lice zemlje...

Ta slika pokretnog peska ostavila je neizrecivo uzbudljiv utisak na čoveka. Jalovost peska, kako ga obično zamišljaju, nije prouzrokovana jednostavnom isušenošću, nego, izgleda, činjenicom da je on, zbog svoje neprestane pokretljivosti, izuzetno negostoljubiv prema svim živim bićima. Kakva razlika u poređenju sa ljudskim bićima koja tako uporno, iz godine u godinu,

nastavljaju da se grčevito drže jedna drugih u svojoj sumornoj egzistenciji!

Pesak odista nije pogodan za život. Ali, opet, pitanje je da li fiksiranost položaja zaista predstavlja neizostavan uslov života? Zar se ne bi moglo reći da ona nezdrava ljudska konkurencija nastaje upravo usled toga što se ljudi kruto drže fiksiranog položaja? Kada bi ga se čovek odrekao i prepustio se pokretljivosti peska, verovatno ne bi dolazilo ni do konkurencije među ljudima. U stvari, čak i u pustinjama cveta cveće i žive insekti i ostale životinje. To su stvorenja koja su, zbog svoje velike prilagodljivosti, bila u stanju da prevaziđu ograničenja konkurencije. Na primer, porodica kukaca koju je ovaj čovek proučavao...

Dok su mu se u mašti prikazivale slike peska u pokretu, povremeno su ga obuzimale i halucinacije u kojima je video sebe kako plovi zajedno sa tokom peska.

3.

Pognute glave i očiju uprtih u tlo, čovek je nastavio da pešači duž peščanih dina raspoređenih oko zaselka u obliku mesečevog srpa, sličnih gradskim zidinama što kao grudobran nadvisuju selo. Gotovo da nije ni obraćao pažnju na predele u daljini. Za entomologa je neophodno da usredsredi svu svoju pažnju na prostor otprilike tri metra oko svojih stopala. Jedno od osnovnih pravila je da što više izbegava da mu sunce bude iza leđa. Jer ukoliko bi mu sunce dolazilo s leđa, on bi zaplašio insekte svojom senkom. Zbog toga su čelo i nos strastvenog sakupljača insekata uvek opaljeni od sunca. Odmorenim korakom, čovek je polako išao napred. Pri svakom koraku, pesak se dizao i prelivao

preko njegovih cipela. Sem raznolike trave, koja je ovde-
onde širila svoje plitko korenje, stvarajući utisak da bi za
dan bujno proklijala kad bi bilo dovoljno vlage, ni traga
nije bilo od nečega nalik na živa bića. Samo bi povre-
meno doletela poneka muva boje kornjačinog oklopa,
privučena mirisom ljudskog znoja. Ali upravo zbog
prirode ovoga predela, moglo bi se očekivati da će nešto
naći. No kukci nisu baš naročito društveni, tako da, u
krajnjem slučaju, jedan jedini kukac može, navodno, da
zauzme i nadgleda površinu čak do jednog kvadratnog
kilometra. Nije mu preostajalo ništa drugo do da strplji-
vo hoda unaokolo.

Odjednom se zaustavio. Nešto se pokrenulo u koren-
ju trave. Bio je to pauk. Pauci mu nisu bili ni od kakve
koristi. Seo je da popuši cigaretu. Vetar je neprestano
duvao s mora i daleko dole, u podnožju peščanih dina,
penušavi beli talasi zapljuskivali su obalu. Prema za-
padu, gde su se peščane dine spuštale u more, štrcalo
je jedno brdašce sa krunom golog stenja, okrenuto ka
moru. Na njega su padali sunčevi zraci kao struje sitnih
vrhova iglica raspršenih svud po vazduhu.

Šibica nikako da kresne. Od deset palidrvaca nijedno
nije dalo vatre. Duž linije odbačenih šibica kretali su se
talasići peska, brzinom sekundare na njegovom satu.
Uperio je pogled na jedan talasić, i kada je taj pokrio petu
njegove cipele, ustao je. Pesak je curio iz rubova njegovih
nogavica uvučenih u čarape. Pljunuo je, osetivši kako ga
pesak grebe u ustima.

Znači, ipak je premalo insekata u ovom kraju? Možda
je kretanje peska isuviše jako? Ne, još je bilo rano da se
obeshrabri. Prema teoriji, tu mora da bude insekata.

Linija peščanih dina se izravnala, a jedan masiv je
štrčao naspram mora. Vođen osećanjem da mu se plen
sigurno tamo krije, pošao je blagom padinom nadole.
Ovde-onde bili su razasuti ostaci nečega nalik na zaštit-

nu ogradu od pruća protiv peska koji je nanosio vetar. Ti ostaci su ocrtavali rt, iza kojeg se nazirala, na nešto nižem nivou, prostrana zaravan. Produžio je, presecajući talasiće peska koji su bili uredno složeni, kao da su mašinom pravljani. Odjednom, linija horizonta se prekinu i on se nađe na rubu litice, iznad duboke jame.

To udubljenje, preko dvadeset metara širine, bilo je nepravilnog ovalnog oblika. Dok je suprotna strana izgledala prilično nagnuta, padina s ove strane odavala je utisak da se spušta gotovo okomito. Poput ivice posude od teškog porculana, talasasto se savijala prema njegovim stopalima, opisujući glatku krivu. On stade bojažljivo jednim stopalom na ivicu litice, i zagleda se u dubinu. Mračna unutrašnjost jame, kao kontrast osvetljenoj ivici, nagoveštavala je da se suton već spušta.

U tami, na dnu udubljenja, ležala je kućica potonula u tišinu, kao da joj je jedan kraj slemena ukoso zakopan u peščani zid. Kao prava školjka, pomislio je.

Šta bilo da učine, ne mogu umaći zakonima peska, raspredao je dalje u mislima...

Kad je namestio fotografski aparat u položaj za snimanje, pesak pod njegovim stopalima počeo šušteći da klizi. Jeza ga uhvati i on trže nogu, a pesak ne prestade da klizi još izvesno vreme. Kakva delikatna, opasna ravnoteža! Duboko dišući, nekoliko puta je obrisao o pantalone dlanove lepljive od znoja.

U neposrednoj blizini neko se nakašlja. Jedan starac, po izgledu ribar iz sela, neprimetno mu je prišao i stajao kraj njega, skoro mu dotičući rame. Starac pogleda u fotografski aparat, pa u udubljenje, zatim se nasmeja, grčeći lice, izborano poput poluuštavljene zečje kože. Krmelj, kao kraste, zapekla se u uglovima njegovih porcvenelih očiju.

– Je l' to inspekcija?

Glas mu je bio slab i, raznesen vetrom, zvučao je kao da dolazi iz džepnog radio-aparata. Ali naglasak je bio jasan i nije ga bilo posebno teško razumeti.

– Inspekcija? – odvrati čovek zbunjeno, prikrivajući sočivo dlanom i premeštajući mrežu za hvatanje insekta tako da ju je njegov sagovornik mogao lepo videti. – Ne znam na šta mislite... Ja, ovaj, sakupljam insekte. Moja specijalnost su insekti sa peskovitog zemljišta.

– Šta? – Starcu ovo nije moglo da uđe u glavu.

– Insekte, sakupljam insekte! – ponovio je čovek još jednom glasno. – Insekte! In-sek-te! Hvatam ih, evo, ovom mrežom.

– Insekte?

Starac je gledao sumnjičavo, a onda pljunu. Ili, bolje reći, pusti da mu pljuvačka iscuri iz usta. Oduvana vetrom, pljuvačka mu je sa ivice usana odneti u vidu svilenog konca. Šta mu, do đavola, toliko smeta?

– Ma, pitam vas da nije došla, slučajno, neka inspekcija u ovaj kraj? – Zastavši za trenutak, nastavi:

– Ništa, ništa, samo ako ne vršite inspekciju, ne marim ja da bilo šta radite...

– Ne, nisam inspektor.

Bez pozdrava, starac mu okrenu leđa i, stržući po pesku vrhovima svojih slamnih sandala, uputi se polako duž peščanog rta.

Oko pedeset metara dalje – kada li su se samo pojavili? – tri čoveka u sličnom odelu čučala su bez reči na pesku, očigledno iščekujući starca. Jedan od njih prevrtao je na kolenima nešto, što se ispostavilo da je dogled. Kada im se starac, najzad, pridružio, njih četvorica počеше o nečem da raspravljaju. Čačkajući pesak nogama, očigledno su se upustili u žustru diskusiju.

Ne obazirući se na ovu četvoricu, putnik se upravo spremao da nastavi svoje traganje za insektima, kada mu starac ponovo užurbano priđe.

– Znači, vi zaista niste iz oblasne uprave?

– Oblasne uprave?... Ni govora!

Kao da je hteo da pokaže kako mu je već svega dosta, putnik naglo izvadi i pruži svoju posetnicu, koju je starac dugo zagledao i čitao u sebi mičući usnama. Najzad reče:

– A, pa vi ste neki profesor u školi.,.

– I nemam nikakve veze sa oblasnom upravom!

– Hm, znači dolazite kao profesor?

Najzad je, čini se, shvatio i, skupivši bore oko uglova očiju, vratio se ostaloj trojici, sa posetnicom koju je nosio uzdignutu ispred sebe sa izrazom poštovanja. Oni su se, po svemu sudeći, smirili, digli i otišli.

Ipak, starac je još jednom prišao putniku:

– Nego, šta sada nameravate da radite?

– Pa rekoh vam, tražiću insekte.

– Ali poslednji autobus za Tokio već je otišao.

– Pa negde ću, valjda, moći da prenoćim.

– Da prenoćite? U ovom selu? Starčevo lice se nekako zgrčilo.

– Ako mi ne pođe za rukom ovde, otpešačiću do sledećeg sela.

– Otpešačiti?

– Pa ja se ionako nikuda ne žurim...

Ma jok, jok, nema potrebe da se toliko mučite – odjednom se starac predusretljivo raspričao.

– Kao što vidite, ovo je siromašno selo, u kome nema nijedne pristojne kuće, ali, ako bi vama to odgovaralo, mogao bih pokušati da vam kod nekoga obezbedim prenoćište.

Znači, starac očigledno nije imao nikakve zle namere. Seljani su samo bili na oprezu – da to nije slučajno neko iz oblasne uprave, ko je, po planu, trebalo da dođe u nekakvu inspekciju? – A kada su se oslobodili ove sumnje, bili su opet dobri, priprosti ribari.